

דאי לא תימא הכי — וכי כרת דיום הכיפורים עצמו לרבי לית ליה? שהרי אם יסבור רבי שיום הכיפורים מכפר בלי תשובה אפילו על האוכל או עושה מלאכה ביום הכיפורים, נמצא שלעולם הוא לא יתחייב עליו כרת, ולמה נכתב בתורה דין כרת ביום הכיפורים.

ולפי זה, האי ברייתא דלעיל שאין יום הכיפורים מכפר על שאינן שבים איירי במי שאוכל או עושה מלאכה ביום הכיפורים עצמו, והברייתא השניה שהוא מכפר אפילו אם אכל או עשה מלאכה ביום הכיפורים איירי בשאר עבירות, שיום הכיפורים מכפר על שאר העבירות אפילו כשהוא מחלל את יום הכיפורים באכילה ובמלאכה [שעליהן אין יום הכיפורים מכפר!].

ופרכינן על הא דאמרין שבהכרח מודה רבי שעל כרת דיום הכיפורים עצמו אין מכפר יום הכיפורים בלא תשובה, דאי לא תימא הכי כרת דיום הכיפורים עצמו לא משכחת ליה —

אלמה לא משכחת לה? והא משכחת לה כגון דעבד מלאכה בליליא ביוהכ"פ ומית באותו לילה, דלא אתא יממא לכפורי ליה שהרי אין יום הכיפורים מכפר אלא ביום, כדכתיב "כי ביום הזה יכפר עליכם". ולעולם אפשר לומר, שאם חי עד הבוקר של יום הכיפורים, יתכפר אפילו על כרת דיומא?

אלא אימא הכי: אי לא תימא דמודה רבי בכרת דיומא, כרת דיממא לרבי, לית ליה. יג-ב
וזה לא יתכן, שהרי אמרה תורה במפורש שעל עשיית מלאכה או אכילה "בעצם היום הזה — ונכרתה"!

בעשור לחדש השביעי הזה יום הכיפורים הוא". ודרשינן אך — חלק, שבא הכתוב לחלק ולומר, שאין יום הכיפורים מכפר על הכל אלא מכפר הוא על השבים ואינו מכפר על שאינם שבים!

ומדייק רב יוסף: סתם סיפרא, [תורת כהנים על ספר ויקרא] ששם נאמרה ברייתא זאת, מני? — רבי יהודה! וקאמר: שבים, אין, לא שבים, לא!

ורמי יש לשאול סתירה, בין האי סתם סיפרא, שהעמדתה כרבי יהודה, וסבר שיום הכיפורים מכפר רק לשבים, אסתם סיפרא אחרת:

דתניא: יכול לא יהא יום הכיפורים מכפר אלא אם כן התענה בו, וקראו מקרא קודש, בברכות, שמברך "מקדש ישראל ויום הכיפורים", ולא עשה בו מלאכה.

מנין שאפילו לא התענה בו, ולא קראו מקרא קודש, ועשה בו מלאכה, מנין שאפילו הכי יום הכיפורים מכפר עליו? —

תלמוד לומר "יום כיפורים הוא", מכל מקום?

אמר אביי: לא קשיא. הא סתם סיפרא האומרת שיום הכיפורים מכפר על כולם, רבי היא, והא דלעיל, שאינו מכפר אלא על השבים, רבי יהודה היא.

רבא אמר: הא והא — רבי הן! ומודה רבי שאין יום הכיפורים מכפר בכרת דיומא. שעל החטאים של יום הכיפורים עצמו [שהם אכילה ועינון] אין יום הכיפורים מכפר בלי תשובה.

על מי שנטמא לפני ולפנים, ושהה בטומאתו כדי השתחוואה.

ואת אהל מועד — זה היכל! על מי שנטמא בהיותו בהיכל, ושהה בו בטומאתו.

מזבח — כמשמעו! על מי שהקטיר עליו בטומאה, ושהה בהקטרתו.

יכפר — אלו עזרות! על הנכנס אליהן בטומאה.

כהנים — כמשמעו! על כהנים שנטמאו ונכנסו למקדש.

עם הקהל — אלו ישראל!

יכפר — אלו הלויים!

ובהאי "יכפר" בתרא, הושוו כולן, הישראלים והכהנים והלויים לכפרה אחת — שמתכפרין כולם בשעיר המשתלח, בשאר עבירות, דברי רבי יהודה.

רבי שמעון אומר: כשם שדם שעיר הנעשה בפנים מכפר לבדו, בלא וידוי, על ישראל על טומאת מקדש וקדשיו — כך דם הפר מכפר לבדו בלא וידוי על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו.

[ובכך לא נחלק רבי שמעון עם רבי יהודה, אלא שבהא פליג עליו]:

וכשם שוידויו של שעיר המשתלח מכפר על ישראל בשאר עבירות — כך וידויו של פר מכפר על הכהנים בשאר עבירות! דאייתר ליה וידויו של כהן גדול על הפר לכפרת שאר עבירות של הכהנים.

ומקשינן: ולרבי שמעון, שחילק את כפרת

ודחינן: אלמה לא מצית דיתחייב על כרת דיומא? והרי משכחת לה דאכל ביום הכיפורים אומצא, וחנקיה, ומת, ולא היתה שהות בין אכילתו למיתתו כדי שיכפר עליו יום הכיפורים.

אי נמי כגון דאכל סמוך לשקיעת החמה, דלא הוה שהות לכפורי ליה.

אבל, אם אכל ושהה לאחר מכן, יכפר עליו יום הכיפורים אפילו בלא תשובה!

שנינו במשנה: שעיר המשתלח מכפר — אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח!

והוינן בה: הא גופא קתני בתחילה — אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח. והדר תני — מה בין ישראל לכהנים ולכהן משוח?

ומשנינן: אמר רב יהודה: הכי קאמר — אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח, מתכפרין בשעיר המשתלח בשאר עבירות, ואין חילוק ביניהן בכך.

ומה בין ישראל לכהנים ולכהן משוח? אלא שהפר שמביא הכהן הגדול מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו. ואילו הישראלים מתכפרים על טומאת מקדש וקדשיו בשעיר הפנימי והחיצון.

ומני מתניתין? — רבי יהודה היא!

דתניא: נאמר בסוף פרשת עבודת יום הכיפורים "וכפר את מקדש הקדש, ואת אהל מועד, ואת המזבח, יכפר. ועל הכהנים, ועל כל עם הקהל, יכפר". ודרשינן להאי קרא הכי:

וכפר את מקדש הקדש — זה לפני ולפנים!

אהרן!

יכול לא יתכפרו בפרו של אהרן, שהרי כבר נאמר "והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו". מעתה, אין להן כפרה?!

כשהוא אומר בסוף הפרשה, "ועל הכהנים ועל עם הקהל יכפר", הרי מצינו להם כפרה.

ואם כן, במה הן מתכפרין? מוטב שיתכפרו בפרו של אהרן, שהרי המיעוט שנאמר בו "אשר לו", שמשמע רק הוא מתכפר ולא אחרים, הותר מכללו אצל ביתו, שנאמר בפסוק אחר "וכפר בעדו ובעד ביתו". וכיון שמיעוט "אשר לו" אינו מוחלט, הרי כפרת הפר יכולה להיות גם על הכהנים, ואילו המיעוט "אשר לו" מתייחס רק לישראלים שאינם מתכפרים בו. ואל יתכפרו הכהנים בשעיר הנעשה בפנים שנאמר בו מיעוט "אשר לעם", והוי מיעוט שלא הותר מכללו אצל ביתו!

ואם נפשך לומר פירכא על לימוד זה, (שהרי כתוב בפסוק "ביתו" דהיינו משפחתו ולא כל שבט הכהונה?) (וכפי שמפרשת הגמ' לקמן) — מתרצת הגמ' הרי הוא אומר "בית אהרן ברכו את ה', בית הלוי ברכו את ה', וראי ה' ברכו את ה'". ומוכח מכאן שכל הכהנים נקראים "בית אהרן", ולכן הם כלולים בכפרת ביתו של אהרן הכהן!

מאן תנא דהאי ברייתא?

אמר רבי ירמיה — דלא כרבי יהודה. דאי רבי יהודה, האמר כהנים יש להן כפרה בשעיר המשתלח. ואילו תנא דברייתא תולה את כפרתם בפרו של כהן גדול בלבד, שהרי אמר בתחילת דבריו: מעתה, שהתמעטו מכפרת פרו של כהן גדול מ"אשר לו", אין להם כפרה!

ישראל והכהנים לגמרי, תיקשי, הא וודאי הושוו כולם לכפרה אחת, כדילפינן מ"כפר" בתרא?

ומשינן: מאי הושוו — דבני כפרה נינהו על ידי עבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים, מיהו, כל חד מכפר בדנפשיה: הישראלים מתכפרים על שאר עבירות בשעיר המשתלח, ועל טומאת מקדש וקדשיו בשעיר הפנימי ובשעיר החיצון, ואילו הכהנים מתכפרים בפרו של כהן גדול על טומאת מקדש וקדשיו אפילו בלא הוידוי, ועל שאר עבירות על ידי הוידוי!

ומבאר הגמרא: מאי טעמא דרבי שמעון? היכן התמעטו הכהנים מכפרת שעיר המשתלח עד שהוצרך ללמוד את כפרתם מהיתור של הוידוי של כהן גדול?

דכתיב "ולקח את שני השעירים" — איתקש שעיר המשתלח לשעיר הנעשה בפנים, מה שעיר הנעשה בפנים אינו מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו משום דכתיב ביה בשעיר הפנימי "ושחט את שעיר החטאת אשר לעם", אף שעיר המשתלח אינו מכפר על הכהנים בשאר עבירות. ולכן ילפינן מיתורא דוידויו של כהן גדול שהם מתכפרים בפר של כהן גדול עם הוידוי.

ורבי יהודה, אמר לך: להכי איתקוש שני השעירים ללמדך — שיהו שני השעירים הפנימי והמשתלח שוים במראה ובקומה ובדמים, במחיר קנייתם, הוא דאתא!

והוינן בה: מאן תנא לחא דתנו רבנן: "ושחט את שעיר החטאת אשר לעם", "אשר לעם" — ולא לכהנים, שאין הכהנים מתכפרין בו! ובמה מתכפרין — בפרו של

ומני האי תנא דברייתא?

רבא אמר: רבי שמעון היא, דאמר כהנים אין להם כפרה כלל בשעיר המשתלח!

אביי אמר: אפילו תימא רבי יהודה היא. הכי קאמר — מעתה אין להם כפרה בטומאת מקדש וקדשיו, שכן פרו של כהן גדול מכפר עליה, והם התמעטו מ"אשר לו".

כשהוא אומר "יכפר על הכהנים, ועל כל עם הקהל יכפר", מצינו שיש להן לכהנים כפרה בשאר עבירות. שהרי לימד הכתוב שהושוו כולם לכפרת שעיר המשתלח, שהרי הם מתכפרים בשאר עבירות.

וכמו דמצינו שיש להם כפרה בשאר עבירות, כך יש להם כפרה בטומאת מקדש וקדשיו. א-ת

במה הם מתכפרין עליה?

מוטב שיתכפרו בפרו של אהרן, שהרי הותר מכללו אצל ביתו, ואל יתכפרו בשעיר הנעשה בפנים, שהרי לא הותר מכללו.

ועתה מבארת הגמרא, מה שאמר התנא בברייתא "ואם נפשך לומר, הרי הוא אומר "בית אהרן ברכו את ה'" וגומר:

מאי "אם נפשך לומר"? איזה פירכא איכא שהוצרך התנא להביא לימוד נוסף?

היינו פירכא: וכי תימא, "ביתו" כתיב וממעט בכך שאר הכהנים. לפיכך, בא הכתוב הנוסף ולימד שכולן קרויין ביתו, שנאמר "בית אהרן ברכו את ה', וראי ה' ברכו את ה'!"

ומקשינן: והאי "אשר לעם", להכי הוא דאתא, למעוטי שעיר הפנימי שלא יתכפרו בו הכהנים!?

הא מיבעי ליה דקאמר רחמנא מדעם [משל עם] ליהווי! שלא נאמר שהכהן הגדול מביאו לשעיר הפנימי משלו כשם שפרו של כהן גדול בא משלו, קא משמע לן שאת השעיר צריך להביא משל ציבור!?

ומתרצינן: ההוא דמיבעי להביאו משל ציבור, "ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירים" נפקא!

ותו מקשינן: והאי "אשר לו", להכי הוא דאתא?! דאמרינן היה לנו למעט את הכהנים מכפרת פרו של כהן גדול מהמיעוט "אשר לו", אילולי מצינו פסוק אחר "בית אהרן", [או משום שהותר "אשר לו" מכללו אצל ביתו].

והרי האי, מיבעי ליה לכדתניא: נאמר בפרו של כהן גדול שלש פעמים המיעוט "אשר לו". מהמיעוט הראשון ילפינן כי פרו של כהן גדול — משלו הוא מביא ואינו מביא משל ציבור. יכול לא יביא משל ציבור משום שאין הציבור מתכפרין בו, אבל יביא משל אחיו הכהנים, שאחיו הכהנים מתכפרין בו, תלמוד לומר פעם שניה, "אשר לו". יכול לא יביא משל ציבור או משל אחיו הכהנים לכתחילה. אבל אם הביא משלהם, כשר? תלמוד לומר שוב, בפעם השלישית "אשר לו" — שנה עליו הכתוב לעכב!

ואם כן תיקשי, כיצד היה לנו הוה אמינא למילף מ"אשר לו", שאין הכהנים מתכפרים בפרו של כהן גדול?